

Poques vegades com amb el "Premi Joan Santamaria" s'haurà trobat un jurat literari amb la feinada que ha representat, per als meus companys i amics Soldevila, Aramon, Escofet, Dalmau i jo, llegir les cinquanta-vuit novel·letes que aspiraven al premi i destriar-ne "una" que en fos mereixedora indiscutiblement. Hi havia, ~~mai~~ he de confessar-ho, una certa prevenció per part d'alguns dels jurats en quant a la qualitat literària i, principalment, a la puresa i correcció del llenguatge dels candidats a la recompensa que havien creat uns quants amics de l'enyorat autor de "Visions de Catalunya" per a commemorar la seva obra i el seu nom i, ensems, estimular el conreu d'un gènere que, almenys fins ara, tenia poques oportunitats d'edició. Temiem que els llargs anys d'anormalitat i la manca d'escoles, premsa, ràdio, etc., en català, haguessin fet baixar el to general de correcció de la llengua literària i que, sobretot els escriptors joves, manifestessin una tendència a les formes més insidiosament fàcils de construir damunt tòpics i frases fetes forasteres, mal traduïdes a la nostra llengua.

He de dir - i l'amic Aramon, especialment qualificat per a això i obligatòriament consagrat a estudiar-ho, era el primer a reconèixer-ho d'una manera pública, i amb prou satisfacció - que aquesta temença era infundada. La qualitat diguem-ne "gramatical" i el to literari d'una gran majoria de les obres presentades era indiscutible. Si haguéssim jutjat per aquest criteri únicament, més d'una trentena de les narracions mereixia el premi. A la meua particular puntuació trobo, en efecte, 23 obres qualificades amb la xifra màxima i 23 més amb la que li segueix, en quant a llenguatge; 16 que tenen la màxima puntuació en quant a estil literari i 20 més amb la nota immediatament inferior. Ens vàrem haver de refugiar, doncs, un cop feta aquesta comprovació, ben satisfactòria per a tots, i d'haver fet aquesta primera tria, en la comparació dels arguments, de la unitat de la narració, de la manera de resoldre-la (sembla que la cosa més difícil és trobar el desenllaç d'una "nouvelle") i això ens obligà, en la nostra confrontació de parers, a anar sospesant una per una les cinquanta-vuit obres rebudes i llegides. I una altra vegada haguérem de constatar que també en aquest ram hi havia innegables encerts i que la tria no s'adverava gens fàcil. Acordàrem doncs de fer una primera tria d'obres dignes del premi, que en comprenia 24, i damunt d'aquesta fer-ne una altra de més severa, que ens en deixà només onze en discussió. Posades aquestes onze damunt la taula, procedírem a la votació. Tots cinc vots anaren, sense vacil·lació, a l'obra "Carnaval". Com que la generositat dels donants del Premi havia ultrapassat de bon tros les cinc mil pessetes anunciades, vàrem creure necessari de crear tres accèssits, el primer dels quals fou adjudicat, també per unanimitat a "El retorn d'Arxibald Stirling" i els altres dos a "Un fet divers?" i "Plou i fa sol". Però també estimàrem que, posat que no teníem possibilitat de donar més recompenses, no havíem de deixar sense esment les altres obres que havien entrat en consideració per al premi, i així fèrem constar l'excel·lent qualitat de set narracions que ens havien interessat d'una manera particular i encara de recomanar, ultra aquestes, a l'atenció d'uns possibles editors, tretze altres treballs meritoris.

Fou amb la consciència de haver fet la cosa més aproximada a una estricta justícia que els cinc jurats ens presentàrem, sortint de la mena de catacumba on havíem estat deliberant, a l'altra mena de catacumba familiar, on havia nascut la idea del Premi i on la imatge de Joan Santamaria, en un expressiu retrat de Pere Català presidia el menjador i els discursos, com moltes altres vegades hi havia presidit, físicament i amb la seva autoritat vehement i maliciosa, lectures i discussions. Ens hi esperaven uns quants amics, donants del premi o concursants, els quals tingueren la gentilesa d'esperar a l'hora del cafè - però el dinar fou honestament casolà i de bona mena per a poder ajudar a prendre paciència - a que, després d'un eloqüent discurs d'Antoni Bergós, gran amic de Santamaria i magnífic cònsol dels lleidatans a Barcelona, en el qual s'explicà el significat del Premi i ~~en~~ foren regraciats

tots els que, en un o altre sentit, hi havien contribuït - donants, autors i jurats - el secretari, l'escriptor i editor Rafael Dalmau i Ferreres, va llegir el veredict del jurat. La lectura del nom de cada una de les obres premiades anava seguida de la petita cerimònia d'obrir la plica que contenia el nom de l'autor respectiu. Fou així com els assistents a l'acte, començant pels cinc jurats, saberen que havien donat el premi a Mercè Rodoreda, novel·lista i poetessa allunyada de molts anys ençà de Barcelona i que en revistes de l'exili i en diversos Jocs Florals de la Llengua Catalana havia donat proves del seu talent renovat i exquisit. L'autora d'"Aloma", absent, fou aplaudida pels presents, entre els quals hi havia uns quants competidors dissortats. El primer accèssit fou per a Ventura Porta i Rosés, un nom que no deia res a gairebé ningú dels reunits, probablement perquè no donen a les emissions locals de la ràdio una atenció que els hauria permès de conèixer un dels més populars i -diuen- intel·ligents guionistes. Els de Ramon Bardés i Jordi Sarsanedes sonaven, en canvi, amb un ressò més familiar. El primer, àdhuc, es trobava present, i restà esbalaït d'un èxit en el qual no pensava gens. Hagué de rebre, en nom propi i dels altres autors afortunats, l'aplau-diment unànime dels altres comensals.

En unes breus intervencions, tots cinc jurats hagueren de dir les excel·lents impressions que havien tret del concurs i d'afirmar com, de distints punts de vista - qualitat idiomàtica i literària, interès, varietat d'estils, originalitat dels arguments i àdhuc to moral de les narracions, emprant "moral" en el sentit més ample - el concurs havia estat un gran èxit. Ho ha estat, en efecte, per la quantitat com per la qualitat de les obres presentades; per haver-hi participat - els segells de correus en donen fe - escriptors residents a Catalunya, a les Illes, a França, a Suïssa, a Mèxic i a l'Argentina, i per l'afirmació que representa, i que tant havia de satisfer els patrocinadors del Premi i els donants que el feren possible, que un gènere interessant com és la "nouvelle", poc conreat semblava a casa nostra, podia trobar més d'una cinquantena d'escriptors dotats per a excel·lir-hi. I, modestament, el jurat pogué afirmar la seva total imparcialitat, de la qual uns dies després podia tenir una nova confirmació: una de les obres presentades era d'un germà d'un dels seus cinc membres; doncs bé, no solament cap dels altres va saber-ne res - com no sabé res de la identitat dels altres concursants - sinó que ni tan sols figurà entre els recomanats per a l'edició, tot i que, vull reconèixer-ho, no desmereixia pas gaire dels altres. Tots plegats, repetint el que ja havia dit Antoni Bergós, podem estar contents del "Premi Joan Santamaria": els generosos donants, els cinquanta-vuit autors concursants, els autors premiats i àdhuc els jurats. I, més distants, però, en definitiva, més interessats que ningú en aquests resultats, els lectors catalans, els que estimen la nostra literatura i que han de registrar amb joia aquesta nova prova de la seva vitalitat.

Rafael T A S I S

Barcelona, maig de 1956.

=====

L'enginyer J. Torrens-Ibern, professor d'Estadística a l'Escola d'Enginyers Industrials de Barcelona, ha presentat una comunicació sobre el tema "Qu'est-ce que la Statistique" a la "Société de Statistique de Paris", la qual ha estat publicada en el número de gener-febrer-març d'enguany del "Journal" de la Societat.

=====